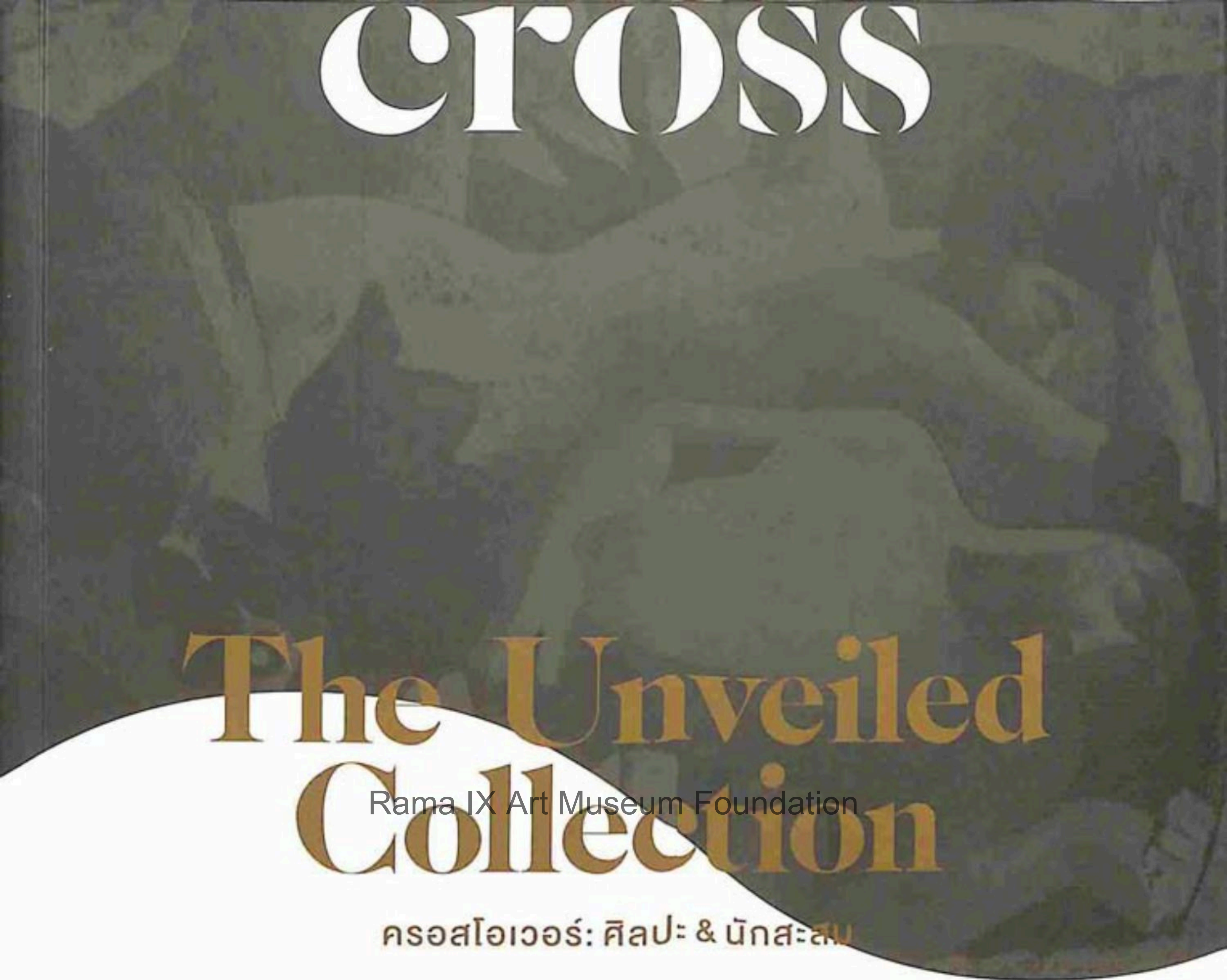

Cross

The Unveiled Collection

Rama IX Art Museum Foundation

ครอสโอเวอร์: ศิลปะ & นักสะสม

over

Rama IX Art Museum Foundation

Cross

**The Unveiled
Collection**

Rama IX Art Museum Foundation

ครอสโอเวอร์: ศิลปะ & นักสะสม

Over

ครอสโอเวอร์ : ศิลปะ & นักสะสม

วันที่ 20 กุมภาพันธ์ - 14 มิถุนายน 2558

ชั้น 7 หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

นักสะสม

กิตติโชติ หริศวร, กิตติภรณ์ ชาลิจันทร์,
ฉัตรวิชัย พรหมทัตตเวที, ชนะ อัสถาวร,
ฌ็อง-มิเชล เบอว์เคอเล, ณรงค์ อึ้งค้อเนศ,
ดร. ดิสพล จันศิริ, พิชะพงศ์ ประเวศวรารัตน์,
ปริญญ์ จิราธิวัฒน์, พงศา อธิรกุล, พงษ์ชัย จินดาสุข,
เพชร โอสธานุเคราะห์, ภักพงศ์ เชิง, เยาวณี นิรันดร์,
ดร. วุฒิพงศ์ กิตติอเนศวร, นพ. สมรัช หิรัญะวะสิต

ภัณฑารักษ์รับเชิญ

ธวัชชัย สมคง
ชล เจนประภาพันธ์

นิทรรศการริเริ่มและดำเนินการโดย

ฝ่ายนิทรรศการ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

จัดพิมพ์โดย

มูลนิธิหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

ออกแบบกราฟิกและจัดจำหน่ายโดย

ประเสริฐศักดิ์ ประดิษฐ์เกษ

พิมพ์โดย

บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
เมื่อวันที่ ตุลาคม 2558

สงวนลิขสิทธิ์ในประเทศไทยตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์

ครอสโอเวอร์ : ศิลปะ & นักสะสม เป็นนิทรรศการริเริ่ม

ดำเนินการ และผลิตโดยฝ่ายนิทรรศการ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่ง
กรุงเทพมหานคร โดยมูลนิธิหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร
เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ มูลนิธิหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร
ขอสงวนสิทธิ์ในการนำรูปแบบนิทรรศการและเนื้อหาเผยแพร่ซ้ำ
จัดแสดงซ้ำ หรือพิมพ์ซ้ำ ไม่ว่าจะเป็นการอิเล็กทรอนิกส์ สิ่งพิมพ์
รวมถึงการถ่ายภาพ บันทึก หรือการเก็บข้อมูลในรูปแบบต่างๆ
โดยที่ไม่ได้แสดงถึงการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ ถ้ายังถึง
แหล่งที่มาที่ชัดเจน หรือไม่ได้รับการอนุญาตอย่างเป็นทางการจาก
มูลนิธิหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

มูลนิธิหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

เลขที่อาคาร 1000 - 2100 น

วันอังคาร - วันอาทิตย์ หยุดวันจันทร์

หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

939 ถนนพระราม 1 แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

โทรศัพท์ 02 214 6630 - 1 โทรสาร 02 214 6632

www.bacc.or.th

crossover : The Unveiled Collection

February 20th - June 14th, 2015

7th floor, Bangkok Art and Culture Centre

Collectors

Kittishote Haritaworn, Kittiporn Jalichandra
Chatvichai Promadhattavedi, Chana Asdathorn
Jean-Michel Beurdeley, Narong Intanate,
Dr. Disaphol Chansiri, Tachapong Pravesvararat,
Prin Chirathivat, Pongsa Atirakul, Pongchai Chindasook,
Petch Osathanugrah, Phakphong Ching,
Yaovane Nirundara, Dr. Wudhipong Kittitanasuan,
Dr. Somratch Hiranyawasit

Guest Curators

Tawatchai Somkong
Chol Janepraphaphan

An exhibition initiated and produced by

Exhibition Department, Bangkok Art and Culture Centre

Published by

Bangkok Art and Culture Centre Foundation

Graphic and book designed by

Prasertsak Pradithkesorn

Printed by

Amarin Printing and Publishing PLC.
Date Printed October 2015

Copyright © 2015 Bangkok Art and Culture Centre

All rights reserved

crossover : The Unveiled Collection is a creative product
initiated and produced by Exhibition Department,
Bangkok Art and Culture Centre. Bangkok Art and
Culture Centre Foundation reserves all rights. No part
of the exhibition and publication may be reproduced,
redisplayed or transmitted in any form or by any means,
electronic or mechanical, including photocopy, recording
or any information storage and retrieval system without
notifying the rightful owner, referring to the origin of the
exhibition or obtaining the prior permission in writing
from Bangkok Art and Culture Centre Foundation.

Bangkok Art and Culture Centre Foundation

Open hours: 10 am - 9 pm

Tuesday - Sunday (Except Mondays)

Bangkok Art and Culture Centre

939 Rama I Rd, Wangmai, Pathumwan, Bangkok 10330

Tel. 02 214 6630 - 1 Fax. 02 214 6632

www.bacc.or.th

สารบัญ

Contents

สารจากหอศิลป์ • Foreword ⁶

บทนำ • Introductions ⁹

บทนำ : ธวัชชัย สมคง • Introduction : Tawatchai Somkong ¹⁰

บทนำ : ชล เจนประภาพันธ์ • Introduction : Chol Janepraphaphan ¹⁵

ภาพบรรยายภาคนิทรรศการ • Exhibition Photos ²⁹

นักสะสม • Collectors ³⁴

กิตติโชติ หริศวร • Kittishote Haritaworn ³⁶

กิตติภรณ์ ชาลิจันทร์ • Kittiporn Jalichandra ⁴⁴

ฉัตรวิชัย พรหมทัตตเวที • Chatvichai Promadhattavedi ⁵²

ชนะ อัสถาวร • Chana Asdathorn ⁶⁰

ฌ็อง-มิเชล เบอว์เคอเล • Jean-Michel Beurdeley ⁶⁸

ณรงค์ อึ้งค้อเนศ • Narong Intanate ⁷⁶

ดร. ดิสพล จันศิริ • Dr. Disaphol Chansiri ⁸⁴

ทัชพรพงศ์ ประเวศวรารัตน์ • Tachapong Pravesvararat ⁹²

ปริญญ์ จิราธิวัฒน์ • Pryn Chirathivat ¹⁰⁰

พงศา อธิรกุล • Pongsa Atirakul ¹⁰⁸

พงษ์ชัย จินดาสุข • Pongchai Chindasook ¹¹⁶

เพชร โอสธานุเคราะห์ • Petch Osathanugrah ¹²⁴

ภักพงศ์ เชิง • Phakphong Ching ¹³²

เยาวณี นิรันดร์ • Yaovane Nirandara ¹⁴⁰

ดร. วุฒิพงศ์ กิตติอเนศวร • Dr. Wudhipong Kittitanasuan ¹⁴⁸

นพ. สมรัช หิรัญะวะสิต • Dr. Somratch Hiranyawasit ¹⁵⁶

ประวัติภัณฑารักษ์ • Curator Bios ¹⁶⁵

นักสะสม & ผลงานสะสม • Collectors & Collection ¹⁶⁸

รายชื่อศิลปินและผลงานจัดแสดง • Artworks and Artists list ¹⁸⁷

กิตติกรรมประกาศ • Credit and Acknowledgement ¹⁹⁷

สารจากหอศิลป์

Foreword

โดย ลักขณา คุณาวิชยานนท์, ผู้อำนวยการหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

by Luckana Kunavichayanont, Director of Bangkok Art and Culture Centre

นิทรรศการ ครอสโอเวอร์ : ศิลปะ & นักสะสม เป็นนิทรรศการหมุนเวียนระยะยาว ที่หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร (หอศิลป์กรุงเทพฯ) ริเริ่มและดำเนินการขึ้นโดยเล็งเห็นถึงปัญหาที่ผ่านมาของการเข้าถึงข้อมูลทางประวัติศาสตร์ศิลปะสมัยใหม่และร่วมสมัยของไทย เนื่องจากการขาดพิพิธภัณฑ์ที่มีการสะสมผลงานและการจัดแสดงถาวรของศิลปะสมัยใหม่และร่วมสมัยของไทย ทำให้การพัฒนาชุมชนให้มีความรู้ ความเข้าใจถึงวิวัฒนาการของศิลปะแขนงนี้เป็นเรื่องยาก เพราะขาดแหล่งเรียนรู้ที่เข้าถึงได้ รวมทั้งการจัดการเรียนรู้ยังมีขบวนการที่ชัดเจน

อย่างไรก็ดี ในขณะที่รัฐขาดงบประมาณและแผนงานในการจัดหาผลงานศิลปะสมัยใหม่อย่างต่อเนื่องเพื่อการอนุรักษ์และเผยแพร่ให้กับประชาชน ก็ยังมีภาคเอกชนทั้งระดับสถาบัน และบุคคลที่ได้สะสมผลงานสำคัญ ของศิลปินไทยตั้งแต่ยุคเริ่มต้นของศิลปะสมัยใหม่ในไทยเอาไว้ ทำให้ผลงานเหล่านี้ยังคงถูกเก็บรักษาไว้ในประเทศไทย แต่เนื่องจากว่าเป็นการสะสมส่วนบุคคล จึงเป็นเรื่องยากที่ประชาชนทั่วไปจะมีโอกาสได้ชมผลงานทางคุณค่าเหล่านั้น หอศิลป์กรุงเทพฯ ในฐานะที่เป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร และจัดตั้งขึ้นเพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเรื่องศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย รวมทั้งเชื่อมโยงให้เกิดการแลกเปลี่ยนและใช้ประโยชน์ร่วมกันของแหล่งทรัพยากรทางศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่ เพื่อสังคมที่ยั่งยืน จึงได้ร่วมมือกับนักสะสมงานศิลปะ 16 ท่าน ในเบื้องต้น นำผลงานในการสะสมของแต่ละท่านมาจัดแสดงให้สาธารณชนได้ชม โดยหวังว่าจะมีส่วนกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือของภาครัฐและเอกชนในการหมุนเวียนผลงานที่หาได้ยากออกมาจัดแสดง นอกจากนี้ ยังเป็นการช่วยส่งเสริมให้เกิดแรงบันดาลใจในการสะสมงานศิลปะที่มากขึ้นโดยนักสะสมรุ่นใหม่ ที่จะได้เรียนรู้วิธีคิด ที่มา กระบวนการสะสมจากท่านเหล่านี้ ที่มีประสบการณ์และวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ซึ่งจะช่วยให้งานศิลปะชิ้นสำคัญๆ ของไทย ที่มีการสร้างสรรค์จากศิลปินรุ่นต่างๆ อย่างต่อเนื่อง จะยังได้ถูกเก็บรักษาไว้ให้สังคมไทยได้ซึมซับและเรียนรู้ โดยไม่ต้องรอการลงทุนของรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งเราก็พอจะทราบกันดีอยู่แล้วว่ามีเรื่องที่จะทำได้ในเวลาอันใกล้ โดยรัฐเองก็มีการที่จะต้องเร่งจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ศิลปะร่วมสมัยที่ได้มาตรฐานสำหรับการจัดแสดงงานเหล่านี้ อยู่แล้ว ซึ่งสิ่งที่จะต้องก่อสร้างอาคารและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อการนี้ก็เป็นภาระงบประมาณที่สูงอยู่พอสมควร การมีซึ่งผลงานในการสะสมที่สมบูรณ์และครบถ้วน ซึ่งปัจจุบันผลงานศิลปะสมัยใหม่ของไทยนับวันก็จะมีมูลค่าเท่าทวีคูณ จึงเป็นเรื่องที่แทบจะเป็นไปไม่ได้ยาก ภาคเอกชนจึงน่าจะมียุทธศาสตร์ที่จะมาเติมเต็มในส่วนนี้ได้มากขึ้นในอนาคต

หอศิลป์กรุงเทพฯ ต้องขอขอบคุณนักสะสมทุกท่านอย่างสูง ที่ให้ความอนุเคราะห์แบ่งปันผลงานศิลปะในการสะสมของท่านให้สาธารณชนได้มีโอกาสชื่นชม ขอขอบคุณที่ท่านให้ความไว้วางใจหอศิลป์กรุงเทพฯ และใช้โอกาสนี้ร่วมกันในการเผยแพร่ข้อมูลและสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ให้กับสังคมไทย ทุกท่านล้วนมีคุณูปการในการช่วยประกอบชิ้นส่วนที่หายไปของประวัติศาสตร์ศิลปะสมัยใหม่และร่วมสมัยของไทยอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง ขอขอบคุณศิลปิน และทายาทศิลปินทุกท่านที่มีผลงานในการจัดแสดง ซึ่งเอื้อเพื่อข้อมูลและอนุญาตให้หอศิลป์กรุงเทพฯ ตีพิมพ์เผยแพร่ภาพและข้อมูลในสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับนิทรรศการ

และท้ายที่สุด นิทรรศการนี้จะไม่สามารถเสร็จสมบูรณ์ได้หากขาดมุมมอง การเลือกสรร และการดำเนินการของภัณฑารักษ์รับเชิญทั้ง 2 ท่าน คือ คุณธวัชชัย สมคง และคุณชล เจนประกายพันธ์ ซึ่งนอกจากการเลือกสรรและจัดวางผลงานในนิทรรศการแล้ว ทั้ง 2 ท่าน ยังได้สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลเบื้องหลัง

แรงบันดาลใจและแนวคิดในการสะสมงานของนักสะสมแต่ละท่าน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของระบบอุปถัมภ์ในงานศิลปะสมัยใหม่ของไทยต่อไป โดยบทสัมภาษณ์บางส่วนก็ได้ถูกคัดย่อลงในสูจิบัตรในมือท่านนี้แล้ว หอศิลป์กรุงเทพฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า โครงการนิทรรศการ ครอสโอเวอร์ : ศิลปะ & นักสะสม จะเป็นโครงการนำร่องให้เกิดโอกาสแก่สาธารณชนในการเข้าถึงการสะสมส่วนบุคคลที่ทรงคุณค่าที่ยังมีอีกมากมายในอนาคต และช่วยเติมเต็มการศึกษาประวัติศาสตร์ศิลปะสมัยใหม่และร่วมสมัยของไทย ซึ่งต้องอาศัยการบูรณาการทรัพยากรจากหลากหลายแหล่งที่มา เพื่อให้สามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเป็นต้นทุนทางศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญให้กับสังคมไทยได้อย่างสมบูรณ์แท้จริงต่อไป

"crossover: The Unveiled Collection" is a long-term travelling exhibition which the Bangkok Art and Culture Centre (BACC) has initiated and developed due to our recognition of problems in accessing information on Thai modern and contemporary art. Due to the lack of museums to collect and permanently display Thai modern and contemporary works, it is difficult to enhance the public's knowledge and understanding in this field without sufficient resources and systematic approach in learning management.

However, while the government is lacking in budget and plans to acquire modern art pieces for preservation and public display, the private sector, including organizations and individuals, has collected important works by Thai artists since the beginning of modern art movement in Thailand and preserved these pieces within the country. Since they are private collections, it is difficult for the general public to have the opportunity to see these valuable works. The Bangkok Art and Culture Centre was founded as a non-profit organization to its infinite knowledge and understanding of contemporary art and culture, as well as promote resource exchange and sharing for sustainable society. Therefore, the BACC has collaborated with 16 art collectors to display some of the works from their collections to the public. This hopefully encourages further collaboration among the public and private sectors in exhibiting more of these rarely seen works in the future. The project also aims to inspire art collecting activities among the new generation of collectors, enabling them to learn concepts, backgrounds and processes from experienced collectors who have clear visions. This will benefit the preservation of Thai major works of art, which have long been created by many generations of artists, for Thai people to appreciate and learn from without the help from the government, since the government's project is still unlikely to happen in the near future. To build a contemporary art museum to keep these works is one of the government's responsibilities; however, building and facilities for this purpose require a considerably large amount of budget. To acquire all major works of Thai modern art with their increasingly higher value is almost impossible so the private sector may have an increasing role in completing this task in the future.

The BACC would like to thank all collectors for sharing works in their collections to the public, giving trust in the BACC, and using this occasion to share information and generate knowledge for Thai society. Every collector made a significant contribution in finding the missing pieces to complete the puzzle of Thai modern and contemporary art. We would also like to thank all artists and artists' descendants whose works are displayed in this exhibition for providing information and allowing the BACC to publish images and contents in our publications in relation to this exhibition.

Finally, this exhibition cannot be completed without an effort to provide ideas, selections and process implementation of our two guest curators, Tawatchai Somkong and Chol Janepraphaphan. Apart from selecting and managing the installation in this exhibition, the curators also interviewed and recorded background information on inspirations and concepts behind the collection of each collector, which will be beneficial for future research on the relationship of patronage system in Thai modern art. Some parts of the interviews are also published in this catalogue. The BACC hopes that "crossover: The Unveiled Collection" will be a pilot project for other initiatives to reveal valuable private collections to the public in the future. We also hope that this project will promote learning of modern and contemporary art history in Thailand, which requires integration of various resources, in order to develop knowledge and understanding, as well as provide art and cultural assets for Thai society.

Rama IX Art Museum Foundation

บทนำ

Introduction

โดย สุวัชรชัย สมกง, ภัณฑารักษ์รับเชิญ
by Tawatchai Somkong, Guest Curator

คอรอสโอเวอร์: ศิลปะ & นักสะสม

ผมจำแทบไม่ได้ว่าบทบาทของนักสะสมงานศิลปะในประเทศไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงประกายตั้งแต่เมื่อไหร่ ย้อนไปยุคพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสยุโรปและมีโอกาสได้ทอดพระเนตรนิทรรศการเวนิสเบียนนาเล่ ในครั้งที่ 2 และ 5 และซื้องานของศิลปินในยุโรปกลับมา (พระองค์น่าจะเป็นนักสะสมศิลปะคนแรกของไทย) นอกจากนั้นผมแทบจะไม่มีข้อมูลนักสะสมเลย มาถึงปี พ.ศ. 2492 อาจารย์ศิลป์ พีระศรี ได้เริ่มจัดการประกวดศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 1 เพื่อกระตุ้นให้วงการศิลปะเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง นั่นอาจเป็นการปักธงครั้งสำคัญของการศิลปะ จากนั้นประวัติศาสตร์ศิลปะของไทยก็เริ่มก่อร่างสร้างตัว โดยมีศิลปินคนสำคัญหลายต่อหลายคนถูกสร้างขึ้นมาบนเวทีแห่งนี้ และผลงานศิลปะชิ้นที่ได้รับรางวัลก็ตกเป็นของหน่วยงานที่จัด ซึ่งอาจนับเป็นการสะสมงานศิลปะที่เห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน จากนั้นก็มีองค์กรเอกชนเข้ามาหยิบโมเดลนี้ไปใช้ เช่น การประกวดของธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงเทพ บริษัทโตชิบา และตามกันมาอีกหลายองค์กร ซึ่งงานในคอลเล็กชันก็จะเป็นชุดที่คล้ายกับงานศิลปกรรมแห่งชาติในแต่ละปี เรียกว่าแทบจะถอดแบบกันมา เลยทำให้ชุดงานสะสมขององค์กรเหล่านี้ไม่มีความหลากหลายและไม่สามารถกำหนดทิศทางอะไรได้ ที่พอจะเห็นความแตกต่างบ้างคืองานรางวัลจากการประกวดจิตรกรรม บัณฑิตของธนาคารกรุงเทพ ที่มีพื้นที่ของงานไทยประเพณีอยู่ ส่วนอีกภาพหนึ่งเป็นองค์กรผู้นำที่พยายามสะสมงานศิลปะและสนับสนุนเฉพาะศิลปินที่โดดเด่น เช่น บริษัทปูนซีเมนต์ไทย (SCC) (และอีกหลายองค์กร เล็กบ้างใหญ่บ้าง) ที่พยายามกำหนดทิศทางของงานสะสมเอง จะเห็นว่างค์กรที่ไม่มี การประกวดศิลปะเป็นของตนเองจะมีลักษณะบางอย่างคล้ายกับนักสะสมงานศิลปะ คือสามารถที่จะเลือกจัดการ บริหาร งานศิลปะตามรสนิยมของตนเอง

จุดตัดและภาพทับซ้อน

สิ่งหนึ่งที่เรขาดแคลนมาตลอด ก็คือข้อมูลที่ครบถ้วน ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2492 มาจนถึงประมาณปี พ.ศ. 2530 (และอาจเรื่อยมาถึงปัจจุบัน) สังคมรู้จักศิลปินผ่านงานประกวดและข่าวที่ลงตามสิ่งตีพิมพ์ซึ่งมีพื้นที่จำกัด ดังนั้นโอกาสที่คนทั่วไปจะเห็นงานศิลปะมีน้อยมาก ศิลปินหนึ่งคนอาจสร้างงานปีละ 20-30 ชิ้น แต่เรามองเห็นแค่ 2-3 ชิ้นตามสื่อต่างๆ แล้วงานศิลปะทั้งหมดส่วนใหญ่อยู่ที่ไหน เรื่องนี้ทำให้ผมเห็นว่าที่จริงแล้วผู้ที่กุมประวัติศาสตร์ที่แท้จริงก็คือกลุ่มนักสะสม และแทบทุกครั้งที่ผมเห็นชิ้นงานใหม่ๆ ในมือของนักสะสมทำให้ผมรู้ว่า ผลงานชิ้นสำคัญอีกหลายชิ้นของประเทศยังไม่ถูกเปิดเผย ดังนั้น นิทรรศการ คอรอสโอเวอร์: ศิลปะ & นักสะสม จึงเกิดขึ้นเพื่อเปิดพื้นที่ทางความคิดที่มีต่อนักสะสมในทุกมิติ ก่อนหน้านั้นนักสะสมถูกมองเป็นผู้สนับสนุนวงการศิลปะ ซึ่งเป็นกลไกที่เรียบง่ายแต่สำคัญ ในความเป็นจริงนักสะสมมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาท โอกาส และความเป็นไปได้ของศิลปินในวงการศิลปะ ดังนั้นนักสะสมจึงมีความสำคัญเทียบเท่าหรืออาจมากกว่าภัณฑารักษ์เสียด้วยซ้ำ ผมเห็นว่าศิลปะร่วมสมัยเกิดขึ้นเมื่อบทบาทของภัณฑารักษ์เริ่มเด่นชัด พื้นที่ Art Space มีทางเลือกหลากหลาย กลุ่มนักสะสมเริ่มมีทิศทางและวิสัยทัศน์เป็นของตัวเอง มองไปที่ประมาณปี พ.ศ. 2534 สมพร รอดบุญ จัดงานศิลปะและสิ่งแวดล้อม (Art and Environment) ของสถาบันเกอเธ่ ซึ่งเป็นการทำงานของภัณฑารักษ์ในยุคแรกๆ ต่อจากนั้น ประเทศไทยก็มี ศ.ดร. อภินันท์ โปษยานนท์ ภคฤดียา กาวิวงศ์ และอรรถชัย พ่องสมุทร ภัณฑารักษ์คนสำคัญ โดดเด่นคนละด้าน ในยุคที่ประเทศไทยยอมรับเวทีการประกวดศิลปกรรมว่าเป็นสิ่งที่พิสูจน์ความเป็นศิลปินที่มีคุณภาพ งานศิลปะทุกรูปแบบก็มุ่งหน้าไปที่เดียวกัน แต่ด้วยข้อจำกัดของการประกวดทำให้งานบางประเภท เช่น งานที่มีแนวคิด (Concept) มากกว่าผลทางทัศนธาตุ (Visual Element) ไม่มีพื้นที่ตรงนั้น ในช่วงเวลา

นั้นมีพื้นที่ 2 แห่งเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ไม่ห่างกันมาก คือ พื้นที่หอศิลปบริษัทยาสูบ ขึ้น 7 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ขับเคลื่อนโดย ศ.ดร. อภินันท์ โปษยานนท์ และพื้นที่ 304 ที่คุณกฤดียา กาวิวงศ์ ดูแลมาเป็นพื้นที่ทางเลือกที่เติมเต็มให้กับวงการศิลปะ ผมคิดว่าตรงนี้เป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญ จากนั้นผมเห็นโครงการศิลปกรรม Brandnew ของอรรถชัย พ่องสมุทร ซึ่งผมคิดว่าเป็นวิสัยทัศน์ที่ยอดเยี่ยมมาก จะเห็นได้ว่าก่อนหน้าที่ภัณฑารักษ์จะมีบทบาทในวงการศิลปะ เราจะเห็นศิลปินรวมกลุ่มกันมากมาย ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มธรรม กลุ่ม White กลุ่มกึ่งหัน กลุ่มล้านนา กลุ่มบูรพา ฯลฯ จริงๆ มีมากและกระจายไปทุกภาค ทุกวันนี้กลุ่มต่างๆ แทบไม่เหลือ มีแค่กลุ่มอาจารย์ตามสถาบันต่างๆ นั่นเป็นเพราะสังคมรู้ถึงบทบาทของภัณฑารักษ์ เมื่อสังคมรู้ นักสะสมก็มีแหล่งข้อมูลเพิ่มขึ้น มองเห็นเรียนรู้ และมีปฏิสัมพันธ์แบบก้าวหน้า เส้นตัดที่มาบรรจบทับกันของงานศิลปะ • พื้นที่ • ภัณฑารักษ์ • นักสะสม ล้วนเป็นส่วนผสมที่สำคัญของคำว่า "ศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทย"

ดังนั้นเรื่องราวในชั้น 7 ของหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานครซึ่งมีนักสะสม 16 คน มาเล่าวิสัยทัศน์ผ่านชิ้นงานศิลปะที่สะสมโดยผ่าน ผมและ ชล เจนประภาพพันธ์ เป็นผู้เลือก จุดประสงค์แรกคือการเชื่อมต่อไม่ใช่การประชันขันแข่งของงานสะสม ดังนั้นปริมาณสัดส่วนชิ้นงานศิลปะของนักสะสมจะไม่เท่ากัน เรามองหาความต่างและจุดที่เชื่อมโยง การทำงานแบบที่ต้องเดินเข้าไปสำรวจงานศิลปะและพูดคุยสอบถามโดยตรงกับนักสะสม เป็นโครงสร้างที่สำคัญของนิทรรศการนี้ เราพบว่านักสะสมมีวิธีคิดบางอย่างที่คล้ายกับภัณฑารักษ์และศิลปิน บางคนกำหนดบทบาทและทิศทางสะสมได้อย่างเด่นชัด คุณณรงค์ อิงค์ธเนศ คุณภักพงศ์ เข้ม และคุณฉวีวงศ์-มิเชล เบอร์เดอเล เป็นกลุ่มนักสะสมต่างชาติที่ลงหลักปักฐานในเมืองไทย สะสมงานศิลปะมายาวนาน มีความโดดเด่นต่างกัน คุณณรงค์ อิงค์ธเนศ มีคอลเล็กชันที่กว้าง ไล่ตั้งแต่งานกลุ่มโอเดอัสมาสเตอร์ มาจนถึงงานรุ่นใหม่กลุ่มร่วมสมัย ชุดงานสะสมมีการเก็บที่มีแนวคิดแบบมีวิสัยทัศน์ คุณภักพงศ์ เข้ม มีการจัดกลุ่มในชุดงานสะสม เช่น กลุ่มงานจิตรกรรมขนาดใหญ่ของศิลปินที่โดดเด่นประมาณ 50 คน กลุ่มงานศิลปะชิ้นเล็ก กลุ่มงานสเก็ช ฯลฯ การวางกรอบเนื้อหาทำให้คอลเล็กชันน่าสนใจมาก ส่วนคุณฉวีวงศ์-มิเชล เบอร์เดอเล นั้นมีความสนใจในงานศิลปะร่วมสมัย เหมือนกับคุณเพชร อิงค์ธเนศ และคุณฉวีวงศ์-มิเชล เบอร์เดอเล นั้นมีความสนใจในงานศิลปะร่วมสมัยคนสำคัญของประเทศและด.ร. ดิสพล จันศิริ สองนักสะสมที่แทบจะกุมประวัติศาสตร์ศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทย กลุ่มที่มีงานหลากหลาย กว้าง และเต็มไปด้วยประวัติศาสตร์ ได้แก่ คุณชนะ อัษฎาธร คุณเยาวณี นรินทร์ คุณปริญญ์ จิราธิวัฒน์ คุณกิตติโชติ หริศวร คุณกิตติภรณ์ ชาลีจันทร์ คุณพงษ์ชัย จินดาสุข คุณทชชะพงศ์ ประเวศวรารัตน์ ด.ร. วุฒิพงศ์ กิตติธเนศวร กลุ่มที่เลือก หรือพยายามจะเลือกศิลปินที่สนใจไม่มากนัก แต่การเก็บงานค่อนข้างลึก จำกัดขอบเขตความสนใจชัดเจน ได้แก่ คุณพงศ์กา อธิกุล นพ. สมรัช หิรัญะวะสิด และคุณฉัตรวิชัย พรหมทัตตเวที ถ้ามองไปที่ชิ้นงานของนักสะสมทุกคนจะเห็นว่ามีความมากมายมหาศาล งานทุกชิ้นมีเรื่องเล่าของตัวเอง แต่ถ้าภัณฑารักษ์ต้องเลือกจุดเหมือนและจุดต่าง จะช่วยเราในการตัดสินใจ งานชุด 13 ชิ้นของ นที อุดฤทธิ์ ผลงานสะสมของ นพ. สมรัช หิรัญะวะสิด หรืองานภาพสเก็ชขนาดเล็ก 5 ชิ้นของฉัตรชัย คชณี ผลงานสะสมของคุณพงศ์กา อธิกุล งานชิ้นที่ถูกรวบรวมเป็นชุดเช่นเดียวกับงานของคุณฉัตรวิชัย พรหมทัตตเวที ผลงานจิตรกรรมของศิลปิน เทียนชัย นกงาม จำนวนหนึ่งได้ถูกคัดเลือกมาในนิทรรศการ เพื่อเป็นตัวแทนการเก็บงานแบบไม่ยึดติดกับศิลปินกระแสหลัก เราเลือกงานรูปพอร์เทรตและแลนด์สเคปของศิลปินระดับโอเดอัสมาสเตอร์ขนาดเล็ก งานสะสมของคุณเยาวณี นรินทร์ ส่วนของคุณทชชะพงศ์ ประเวศวรารัตน์ และคุณปริญญ์ จิราธิวัฒน์ เป็นภาพขนาดใหญ่ คุณชนะ อัษฎาธร เลือกผลงานของปัญญา วิจินธนสาร ผลงานชื่อ Symbol Of The World เทคนิคสีฝุ่น และเฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ ผลงานชื่อ บัวสวรรค์ เทคนิคสีฝุ่นศิลปินคนสำคัญในงานจิตรกรรมแนวประเพณีไทยและแนวไทยร่วมสมัย คุณณรงค์ อิงค์ธเนศ เลือกผลงานบางส่วนของ ดำรง วงศ์อุปราศ และงานชิ้นสำคัญจากงานชุดทศชาติของ ฉัตรชัย คชณี ส่วนคุณพงษ์ชัย จินดาสุข เลือกผลงานของ จำรัส พรหมมินทร์ ศิลปินคนสำคัญที่ศึกษาศิลปะด้วยตนเอง เช่นเดียวกับคุณกิตติภรณ์ ชาลีจันทร์ เลือกผลงานของ จำรัส แซ่ตั้ง และผลงานของ ประเทือง เอมเจริญ และกำหนดให้ผลงานในชุดจักรวาล มาเจอกัน ซึ่งอีกชิ้นหนึ่งเป็นของคุณภักพงศ์ เข้ม และเลือกผลงานชิ้นเล็กของศิลปินจำนวน 48 ชิ้น ซึ่งเป็นบางส่วนของคอลเล็กชันใหญ่มาเพื่อให้เห็นถึงวิธีการจัดการและวิสัยทัศน์ของนักสะสม

เราเลือกสมุดเกิดของ อาจารย์เพื่อ ทรัพย์สิน งานสะสมของคุณกิตติโชติ หริตวร มาเพื่อให้เห็นอีกด้านหนึ่งของการเก็บงาน การที่พยายามรวบรวมงานภาพพิมพ์ชิ้นสำคัญรูปไปของ อาจารย์ประหยัด พงษ์ดำ งานสะสมของดร. วุฒิพงศ์ กิตติอเนศวร ทำให้ผมคิดว่า เมื่อศิลปะร่วมสมัยเปิดพื้นที่ให้ศิลปะแอปโพรปริเอชัน (Appropriation Art) คือ ศิลปินสามารถหยิบยืมรูปแบบ หรือความคิดของศิลปินคนอื่นมาสร้างและต่อยอดได้ แล้วทำไมศิลปินจะสร้างงานชิ้นสำคัญของตัวเองหลายๆ ครั้งไม่ได้ ผมคิดว่าจุดนี้น่าสนใจมาก เราเลือกงานของ ไทวิชิต พึ่งเกษมสมบูรณ์ ผลงานชื่อ ทางสายกลางอยู่ตรงไหน เป็นงานเทคนิคผสมขนาดใหญ่ และสุรสีห์ กุศลวงศ์ ผลงานชื่อ Beyond Female I งานชุดต้นๆ ของศิลปิน เพื่อให้เห็นวิสัยทัศน์ของคุณเพชร โอสธนาเคราะห์ งานของ วสันต์ สิทธิเขตต์ ผลงานชื่อ ฝนตกจากฟ้าตายสิ้น ผงชนบนแผ่นดินสุขสม สัญญาณลวงโลกโสมม ทุนนิยมโหดร้ายทำลาย เป็นงานภาพพิมพ์และแม่พิมพ์แกะไม้ และมณฑิยา บุญมา ผลงานไม่มีชื่อ ของคุณฉ่อง-มิเชล เบอว์เดอเล และเชื่อมต่อกับผลงานของ มณฑิยา บุญมา ผลงานชื่อ สดุดี เทคนิคปูนซีเมนต์และเหล็ก ถูกขูดถู ดึงระวนิช ผลงานไม่มีชื่อ 2538 เป็นเตนท์และพิมพ์ภาพลือภายใน ของดร. ดิสพล จันศิริ จริงๆ แล้วผลงานของนักสะสมทั้ง 16 คน สามารถที่จะนำมาจัดนิทรรศการงานสะสมศิลปะของแต่ละคนได้อย่างสบายๆ และผมคิดว่าพวกเขาก็ได้เห็นนักสะสมนำผลงานสะสมของตนเองมาจัดนิทรรศการ ในฐานะภัณฑารักษ์ หรือภัณฑารักษ์ร่วม ในวันข้างหน้า และนั่นก็เป็นจุดประสงค์หนึ่งที่เรายากให้เป็น

crossover : The Unveiled Collection

It is quite difficult for me to figure out when art collectors started their prominent role in Thailand. It might begin when King Rama V went to Europe and visited the second and the fifth Venice Biennale exhibitions, where he bought works by European artists. (He should be considered as Thailand's first art collector.) Apart from that, I have no further information on Thai collectors until in 1949, when Professor Silpa Burapha initiated the first National Exhibition of Art to promote public recognition of art in Thailand. Having this exhibition as a significant milestone, Thai art history has gradually been developed since then. Many important artists have become widely known from this competition and awarded works were acquired by organizations which hosted this event. Later, several private organizations also adopted this model; for example, art competitions by Kasikorn Bank, Bangkok Bank, Toshiba, and many others. Works in their collections are very similar, or even almost identical, to those selected for the National Art Exhibition each year, resulting in collections which are not diverse and have no clear directions. However, some differences can be seen in the Bualuang Painting Competition by the Bangkok Bank, which includes a specific focus on Thai traditional art. On the other hand, some organizations collect art works and support outstanding artists without any competitions, such as TISCO Asset Management (as well as several other organizations, both large and small), which try to set their own directions for art collections. It is noticeable that organizations which have never hosted their own competitions are quite similar to art collectors in the way that they can select and manage works in their collections according to their own preferences.

Intersections and Overlaps

Lack of complete and accurate information has always been a problem in Thailand. From 1949 to around 1987 (and perhaps until today), Thai artists could be known among the public only through competitions and news reports being published in limited space so there were only a small chance that most people would see art. One artist may create 20-30 works each year, but we see only a few of them in the media so where have most of them

gone? This helps me realize that actually those who control the history of art are collectors. Almost every time that I see new pieces owned by collectors, I know that there are still so many works of art in this country which have never been revealed to the public. Therefore, crossover: The Unveiled Collection was initiated to widen the perspective on collectors in every aspect. Previously, collectors were seen as supporters of the art industry, a simple yet important factor in the process, but actually they also take part in determining artists' roles, opportunities and possibilities in the art scene. As a result, collectors may have equal or even more importance compared to curators. In my opinion, contemporary art movement has developed in line with the increasing role of curators, various alternatives of art space, as well as clear directions and unique visions of art collectors. Back in 1991, Somporn Rodboon organized Art and Environment project for the Goethe Institute, which was one of the early projects by curators in Thailand. After that, we had Prof. Dr. Apinan Poshyananda, Kritiya Kaweewong and Ark Fongsmut as important curators with different specializations. In the age that Thailand accepted art competitions as the proof of quality artists, all kinds of art were heading towards the same direction. With the limited scope of these competitions, certain genres of art, such as those which are oriented towards concepts rather than visual elements, have no opportunities in the art scene. Then there were two spaces which started at nearly the same time: the Art Center at the seventh floor of the Center of Academic Resource, Chulalongkorn University, under the direction of Prof. Dr. Apinan Poshyananda; and Project 304, which was supervised by Gridthiya Gaweewong. These two spaces have become the new alternatives for Thailand's art scene, and also brought about an important turning point. Another significant initiative was the Brandnew Art Project introduced by Ark Fongsmut, which I think is a brilliant vision. It should be noted that before curators became more important in the art scene, there had been many groups of artists, including Dharma group, White group, Vane group, Lanna group, Burapha group, etc. A large number of them were formed in all regions of Thailand; today almost none of them are left, except those of lecturers and professors in institutions. This is a response to society's growing recognition of curators' role. Now collectors have more information, increasing opportunities to explore and learn, as well as developed interactions with other parties. The crossover where art, spaces, curators and collectors are overlapped is an essential element of the so-called 'contemporary art' in Thailand.

We decided to tell a story of collectors on the seventh floor of the Bangkok Art and Culture Centre, where 16 collectors reveal their visions through art works in their collections, selected by Chul Janepraphaphan and me. The main objective of this project is connection, not competition so we did not try to choose equal number of pieces from each collection, but to look for differences and similarities among these works. Our core process includes going to see the collections by ourselves and talking with collectors directly. We found that collectors' thinking system is similar to that of curators and artists. Some clearly specify their own roles and directions in art collecting. Narong Intanate, Phakphong Ching and Jean-Michel Beurdeley are foreign collectors who have settled down in Thailand; they have long built their collections, each with its own unique characteristics. Narong Intanate has a comprehensive collection, from pieces by the old masters to new contemporary art, with a museum-like approach in management. Phakphong Ching has categorized his collection into groups, such as large paintings by around 50 outstanding artists, small pieces, sketches, etc., and this contents structure makes his collection even more interesting.

Jean-Michel Beurdeley is interested in contemporary art, the same as Petch Osathanugrah, Thailand's leading collector of contemporary art, and Dr. Disaphol Chansiri, both of whom are main influences on the history of Thai contemporary art. Other collectors whose collections are diverse, comprehensive and full of history include Chana Asdathorn, Yao-vanee Nirandara, Prin Chirathivat, Kittishote Haritaworn, Kittiporn Jalichandra, Pongchai Chindasook, Tachapong Pravesvararat, and Dr. Wudhipong Kittitanasuan. On the other hand, those who limit their scope to few selected artists and focus on their specific interests are Pongsa Atirakul, Dr. Somratch Hiranyawasit and Chatvichai Promadhattavedi. Each collector in this exhibition has a vast number of works and every piece has its own story, but similarities and differences among these works help curators in making decisions. The 13-piece collection by Natee Utarit owned by Dr. Somratch Hiranyawasit and the collection of five small sketches by Thawan Duchanee owned by Pongsa Atirakul are examples of pieces arranged in groups, while some pieces from Tianchai Nok-Ngam's painting collection owned by Chatvichai Promadhattavedi are selected to represent an alternative collection which is independent from the mainstream. We chose small-sized portraits and landscapes by old master artists which are in the collection of Yaovane Nirandara, while large pieces were selected from the collections of Tachapong Pravesvararat and Prin Chirathivat. From Chana Asdathorn's collection, we chose Panya Vijnthanasarn's powder color painting named "Symbol of the World", and another powder color painting, "Holy Lotus" by Chalermchai Kositpipat, a leading artist in Thai traditional and contemporary art. From Narong Intanate's collection, we chose some of the works by Damrong Wong-Uparaj and the important work of Thawan Duchanee, "The Last Ten Lives of the Buddha". As for Pongchai Chindasook's collection, we selected works by Jamsil Prommin, an important self-learning artist. From the collection of Kittiporn Jalichandra, Chana Asdathorn, and Pratuang Emjaroen's works are selected with an intention to compile works on the theme of universe, including another piece owned by Phakphong Ching. Forty-eight small-sized works, which are part of larger collections, are also included in this exhibition to present the collectors' management process and visions.

We chose Fua Haripitak's sketchbook, owned by Kittishote Haritaworn to reflect another aspect of art collecting. While compiling Prof. Prayad Pongdam's collection of woodcut prints depicting a rooster owned by Dr. Wudhipong Kittitanasuan, I realize that, since contemporary art has already opened the way for appropriation art, i.e. artists are allowed to borrow other artists' styles and concepts to recreate and develop their own works, why shouldn't they recreate their own major works for several times? This is another interesting point from the exhibition. We chose Thawit Puangkasemsomboon's large-sized mixed media work, "Where is the Middle Way?" and Surasi Kusolwong's early work, "Beyond Female I", to show the vision of Petch Osathanugrah. Vasan Sitthiket's woodcut print, "Materialism Destroyed the World", and Montien Boonma's "Untitled" owned by Jean-Michel Beurdeley were also selected in connection with Montien Boonma's cement and steel piece, "Stupa", as well as Rirkrit Tiravanija's "Untitled" (1995), which is a tent installation with color prints inside, owned by Dr. Disaphol Chansiri. In fact, works by each of the 16 collectors can easily be displayed in a separate exhibition on their own. Hopefully we might see these collectors organize their own exhibitions as curators or co-curators in the future, which is also one of our desired objectives.

บทนำ

Introduction

โดย ชล เจนประภาพพันธ์ ภัณฑารักษ์รับเชิญ

by Chol Janepraphaphan, Guest Curator

หลายสิบปีที่ผ่านมาเราได้ผ่านยุคสมัย ผ่านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมาอย่างมากมาย ศิลปะเดินเคียงอยู่กับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ประเทศไทยนับได้ว่าเป็นประเทศที่มีแหล่งวัตถุดิบสำคัญมากมายเอื้อต่อการสร้างสรรค์องศาของศิลปะ แต่อย่างไรก็ตามเราทราบกันดีว่าที่ผ่านมาไม่มีระบบบริหารจัดการพื้นที่ทางศิลปะหรือการสนับสนุนอย่างเป็นระบบนัก แต่ "นักสะสม" คือบุคคลกลุ่มหนึ่งที่อยู่เคียงข้างวงการศิลปะเสมอมาตั้งแต่แรกเริ่มและไม่เคยสำคัญน้อยไปกว่าการมีอยู่ของศิลปิน การอุปถัมภ์ศิลปะเป็นกิจกรรมเก่าแก่ที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ มีเหตุผลมากมายที่คนๆ หนึ่งจะลุกขึ้นมาสะสมอะไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นด้วยความหลงใหล ความสนใจ ด้วยหน้าที่การงาน ความจำเป็น หรือกระทั่งเพื่อการลงทุน แต่สิ่งสำคัญคือการเก็บรักษาต้นฉบับของผลงานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และอย่างที่ทราบกันดีเกี่ยวกับผลตอบแทนของการสะสมงานศิลปะทั้งที่จับต้องได้และไม่ได้ แม้มูลค่าของงานศิลปะจะเป็นสิ่งที่ชวนให้ตื่นเต้นทุกครั้ง ที่เห็นข่าวการประมูลในต่างประเทศ แต่ก็ไม่น่าคิดว่าปฏิกริยาที่มีต่อราคาผลงานศิลปะเหล่านั้น กำลังสะท้อนอะไรในฐานะยุคภูเขาน้ำแข็งที่ตระหง่านแต่ยังไม่สามารถเรียกความสนใจให้คนส่วนใหญ่สังเกตโครงสร้างอันซับซ้อนได้ฐานรากได้

แน่นอนว่าการสนับสนุนศิลปะคงไม่ได้หมายถึงการ "จ่าย" เพียงอย่างเดียว หากแต่ยังรวมถึงกระบวนการวิจัย ค้นคว้า ทดลอง ทดลอง ศิลปะ ที่คนภาพสามารถยังคงได้รับการรักษา ได้รับการจัดการ เผยแพร่ และถูกแบ่งปันในฐานะองค์ความรู้ด้วยเช่นกัน ในแนวคิดของนิทรรศการ "crossover" นั้น หากเราตั้งต้นศึกษาประวัติศาสตร์ของศิลปะร่วมสมัย ซึ่งที่ผ่านมามีนักวิชาการทางศิลปะ ภัณฑารักษ์ นักวิจารณ์หลายท่านได้ช่วยกันถากถางเส้นทาง การเคลื่อนที่ของศิลปะสมัยใหม่รวมถึงศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทยเติบโตไปพร้อมๆ กับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในหลายมิติ ประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ข้อมูลที่กระจัดกระจายได้รับการรวบรวม ทั้งที่เป็นเอกสารและจากความจริง

สิ่งหนึ่งที่เรารู้สึกไม่ได้คือบุคคลอย่างอาร์ตดีลเลอร์และแกลเลอรีเอกชน รวมถึงนักจัดการทางศิลปะที่ได้เข้ามาจับบทบาทคู่ขนานคู่วงการศิลปะ การส่งผ่านผลงานศิลปะเข้าไปอยู่ในการครอบครองของ "นักสะสม" กิจกรรมที่ดำเนินคู่ขนานไปพร้อมๆ กับประวัติศาสตร์ศิลปะอย่างเวียนๆ แต่ปฏิเสธไม่ได้ ว่านั่นคือประวัติศาสตร์อีกชุดหนึ่งที่มองข้ามไม่ได้เป็นอย่างยิ่ง หากพิจารณาการสะสมงานศิลปะแบบผิวเผินดูจะเป็นเรื่องที่ไม่มันนี่ยพิเศษ บ้างอาจมองว่าเป็นเกมหรือกลไกของความปรารถนา มนุษย์ได้ถูกทำให้ว่ายวนอยู่กับการสะสมบางสิ่งบางอย่างเสมอ แต่ผลงานศิลปะได้รับการกล่าวว่าเป็นสิ่งสูงสุดของการสะสม โดยเฉพาะเมื่องานศิลปะคือสิ่งสะสมที่ไม่มีหน้าที่การใช้งาน การไร้ประโยชน์ใช้สอยอย่างสมบูรณ์ยิ่งทำให้ผลงานศิลปะกลายเป็นวัตถุของความปรารถนาอย่างแท้จริง และวิธีการครอบครองเองก็เป็นบริบทที่ทำให้งานศิลปะเกิดความหมายที่ต่างออกไปจากที่เคยเป็น ความน่าสนใจนี้หรือไม่ที่ทำให้เส้นทางเวลาของประวัติศาสตร์ศิลปะและการสะสมผลงานศิลปะได้กลายเป็นแม่น้ำสองสายที่มีจุดบรรจบกันเพียงเฉพาะบางกาลเทศะบนเส้นทางอันยาวไกล

ที่อยู่ของผลงานศิลปะคือพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัว เจตนาของการสร้างสรรค์เพื่อนำเสนอในสาธารณะนั้นก็คงมีที่มาที่ไปพร้อมกับการเกิดขึ้นของแนวคิดในการจัดการพิพิธภัณฑ์ ย้อนไปก่อนหน้านี้การสร้างคอลเลกชันกลับเป็นเรื่องส่วนตัว ไม่ว่าจะเป็นงานศิลปะหรือไม่ก็ตาม แรกเริ่มเดิมทีการสะสมไม่ได้ถูกคาดหวังให้เป็นนโยบายสาธารณะ จนเมื่อวิถีของการเผยแพร่ได้กลายเป็นสิ่งสำคัญอัน

หนึ่งในประวัติศาสตร์ศิลปะ การถ่ายทอดผลงานศิลปะจากส่วนตัวไปสู่สาธารณะ และจากสาธารณะกลับมาเป็นของส่วนตัว การเคลื่อนที่เหล่านี้ทำให้เราเห็น “อำนาจของการจัดแสดง” ที่มีระบบระเบียบวิธี มีขั้นตอน อย่างไรก็ตามวัตถุทุกสิ่งย่อมมีทิศทางของตัวเอง งานศิลปะก็เช่นกัน สุดท้ายการอยู่ในกรอบครอบงำไม่ใช่เรื่องถาวร งานศิลปะเคลื่อนย้ายถ่ายทอดตลอดเวลา การสะสมก็คล้ายกับกิจกรรมเพื่อการเผยแพร่ในพื้นที่และเวลาที่ต่างออกไป ทุกๆ ครั้งที่ได้ออกมาสัมผัสกับบริบทในหอศิลป์ผู้ชมก็จะได้พบกับงานศิลปะที่ได้รับการพูดถึงในแง่มุมใหม่ๆ อยู่เสมอ

นักสะสมมีบทบาทในการพิทักษ์งานศิลปะไปโดยปริยาย การสะสมผลงานศิลปะ เป็นงานที่ต้องใช้เวลาและทุนทรัพย์อย่างมาก เพราะขั้นตอนของการสะสมเป็นสิ่งซับซ้อนละเอียดอ่อน ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบหรือแนวความคิดทางศิลปะจะเปลี่ยนไปอย่างไร สิ่งหนึ่งที่ไม่เคยเปลี่ยนคือไม่มีศิลปะแบบใดที่จะสะสมไม่ได้ การสะสมงานศิลปะจึงไม่ใช่เพียงเรื่องของความชอบและเพื่อการเก็บรักษาไว้ชื่นชมเพียงอย่างเดียว หากยังมีบทบาทในการส่งเสริมด้านการศึกษาศิลปะวัฒนธรรม กิจกรรมการสะสมจึงเกี่ยวข้องกับสังคมอย่างจำเป็น การให้ความสำคัญกับเรื่องของการอุปถัมภ์ศิลปะวัฒนธรรมในนานาประเทศจึงให้จัดเป็นนโยบายสาธารณะอย่างจริงจัง ศิลปะอาจเปรียบได้กับเชิงอรรถทางประวัติศาสตร์ หลักฐานของยุคสมัย การเมือง เศรษฐกิจ แนวคิดทางสังคม ฯลฯ ปรากฏร่องรอยเด่นชัด คมคายลึกซึ้ง แม้กระทั่งซ่อนเร้นแฝงด้วยรหัสที่รอการถอดรื้อความหมายอย่างแยบยล การถูกตีความและจัดเรียงความหมายใหม่อีกครั้งในบริบทของการสะสม ทำให้การสะสมเป็นกิจกรรมที่แฝงทัศนคติของผู้สะสมไม่ว่าจะเป็นการให้น้ำหนักกับศิลปินบางกลุ่ม ศิลปะบางประเภท หรือ การขับเน้นให้เห็นประเด็นสำคัญจากการสะสม โดยเฉพาะเมื่อผลงานต่างบริบทต่างเวลาจัดวางอยู่ด้วยกัน มุมมองใหม่ของการจัดแสดงในพื้นที่ส่วนตัวทำให้นักสะสมมีบทบาทในแง่ของการให้ทัศนะอันแตกต่างหลากหลาย และนำมุมมองใหม่ๆ มาสู่เส้นทางประวัติศาสตร์ ในขณะที่ศิลปะร่วมสมัยกำลังขยับตัวไปอย่างไม่ทันสังเกตในยุคสมัยที่เวลาดำเนินไปอย่างรวดเร็ว

สุดท้ายเราเชื่อว่านักสะสมจะยังคงบทบาทสำคัญในวงการศิลปะ โดยเฉพาะในประวัติศาสตร์ศิลปะ บทบาทของนักสะสมควรจะได้รับการจดจำ และหวังว่าการสะสมงานศิลปะจะเป็นที่พูดถึงด้วยความนิยมนิยมและมั่งคั่งมากขึ้นในอนาคต แม้ประวัติศาสตร์ศิลปะกับประวัติศาสตร์ของการสะสมจะเปรียบกับแม่น้ำสองสายที่ไม่สามารถบรรจบกันได้อย่างแท้จริง และเราไม่อาจทราบได้ว่าปลายทางของแม่น้ำสองสายนี้จะไปจบลงที่ใด แต่ที่แน่นอนคือเส้นทางศิลปะอันคดเคี้ยวที่เวียนว่ายไหลเวียนอยู่ในสังคมของเรานั้นไม่ขาดไปไหนในเส้นทางใดก็ล้วนมีต้นกำเนิดมาจาก จุดกำเนิดเดียวกัน

Over several decades, we have experienced different eras and various changes in our society while art has walked along the same path with those political, economic and cultural transformations. Thailand is one of the countries which have abundant resources for artistic creations, but as widely known, we still lack the management system or systematic support for art spaces. However, “collectors” are one of the groups which promote Thailand’s art scene from its beginning and play no less important role than the artists.

Art patronage is an age-old activity which relates to culture and economy. There are so many reasons for someone to collect something, whether it is passion, interest, career, necessity, or even investment, but the essence lies in the preservation of original pieces which are historically significant. Regarding tangible and intangible benefits of art collecting, although the value of art pieces might arouse the public’s enthusiasm whenever there is news about international art auctions, it is interesting to find out what these reactions convey as the tip of a towering iceberg which still cannot draw the attention of the majority to the complicated structure below it.

Of course, art patronage should not be all about “paying money”; it also includes other procedures to have quality works of art preserved, managed, publicized and shared as knowledge. For “crossover” exhibition, we started by conducting research on the history of contemporary art, which had previously been explored by various art academics, curators and critics. It is found that movements in Thai modern and contemporary art have developed in connection with various changes in Thai society. History was created in collaboration with several parties so scattered information must be compiled both from documents and personal accounts. Some of the groups with indispensable importance are art dealers, private galleries and art administrators who play significant roles in the art scene. Passing art pieces into “collectors’ ” possession is an activity which quietly continues in parallel with the history of art, but it is a part of history which undeniably cannot be overlooked. On the surface, it seems that art collecting implies nothing in particular. Some may think it is a game or a mechanism of desire. Human always have some kinds of obsession in collecting something. However, works of art are considered as the highest form of collective items, especially since they have no real functions. Their complete lack of functionality makes them the perfect objects of desire, and how to acquire them is a unique context which distinguishes the meaning of this activity. Is it possible that this special feature divide the timelines of art history and art collecting into two rivers which meet only in some limited occasions along their long paths?

Works of art exist both in public and private spaces. The intention to create art for public spaces might have begun at roughly the same time as the birth of museum management concepts. Previously, art collections were private, no matter if the collected items are art or not. Art collecting was initially not considered as a public policy until the way art is displayed has become an essential element in art history. The transformations from the private collections to the public ones and vice versa show us “the power of display”, which has its own specific procedure and process. However, every object surely has the place where it belongs to, and so are works of art. To have art in possession is not a permanent act in itself since art pieces are always moved or transferred. Art collecting seems to be just a waiting period before art pieces will be displayed in different times and spaces. Every time viewers experience them in the context of art gallery, some new aspects will be available for them to explore.

Collectors have an implicit role to preserve and protect the arts. Art collecting require a large amount of time and budget because its process is complicated. No matter how its forms and concepts have developed, the one thing that never changes is there is no art that cannot be collected. Art collecting does not depend only on personal preferences and appreciation, but also plays a role in promoting art and culture education. Therefore, art collecting is inevitably related to society, and the promotion of art and culture is considered as a crucial public policy in many countries.

Art can be seen as historical footnotes and evidence of the periods. It portrays political, economic and social concepts, revealing tracks of these changes in a distinctive and sophisticated way, or even subtly hiding them in codes to be deciphered. Reinterpretation and rearrangement of art in the context of art collections make art collecting an activity which incorporates collectors’ perspectives in terms of how they place emphasis on specific